

HØRINGSSVAR

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Til: Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Saksbehandler: Jacob Aasland Ravndal
Godkjent av: Skriv inn godkjent av.
Kopi til:
Saksnr./Public 360: 24/00525-2
Dato: 05.06.2024

HØRING - HØRING NOU 2024:3 FELLES INNSATS MOT EKSTREMISME: BEDRE VILKÅR FOR DET FOREBYGGENDE ARBEIDET - AID

Politihøgskolen takker for muligheten til å komme med innspill til Ekstremismekommisjonens rapport. Våre innspill er avgrenset til anbefalinger fra kommisjonsrapporten som berører politiet direkte eller indirekte. I det som følger, har vi organisert disse anbefalingene samt våre merknader til disse i fire kategorier:

1. Anbefalinger som Politihøgskolen støtter
2. Anbefalinger som Politihøgskolen tar til etterretning (anbefalinger som kan berøre politiet, men som Politihøgskolen per i dag ikke har grunnlag for å mene noe særskilt om)
3. Anbefalinger som Politihøgskolen mener bør begrunnes bedre
4. Anbefalinger som Politihøgskolen mener bør revideres eller revurderes

Anbefalinger som Politihøgskolen støtter

Vi har merket oss at en flere av anbefalingene fra kapittel 52 overlapper med anbefalinger fra Politihøgskolens evaluering av politiets radikaliseringskontaktordning.¹ Dette gjelder:

- *Funksjonen kontaktpunkt for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme etableres i alle kommuner. Kommunens rolle i det forebyggende arbeidet og kontaktpunktfunksjonen fastsettes i lov*
- *Alle kommuner inngår i forpliktende samarbeidsstrukturer for forebygging av voldelig ekstremisme*
- *Det opprettes et eget fagutviklingsapparat for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme med Politidirektoratet som øverste fagansvarlige*

¹ Tandberg, Charlotte og Jacob Aasland Ravndal. *Evaluering av politiets radikaliseringskontaktordning*. Vol. 2023:4 av PHS Forskning (Trykt Utgave). Oslo: Politihøgskolen, 2023.

- *Justis- og beredskapsdepartementet klargjør ansvarsfordelingen mellom PST og politiet i saker som gjelder voldelig ekstremisme. PST må dele mer informasjon med politiet om sine vurderinger der saken skal følges opp av politiet.*

Når det gjelder sistnevnte anbefaling, minner vi om at det i Politihøgskolens evalueringsrapport fremmes et konkret forslag for hvordan arbeidsfordelingen mellom PST, politiet og kommunene kan gjøres i det forebyggende arbeidet.

Videre støtter Politihøgskolen følgende anbefalinger fra rapporten:

- *Det opprettes en nasjonal veiledningstjeneste for bekymringer om radikalisering*
- *Justis- og beredskapsdepartementet oppdaterer veilederen om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen til å omfatte særlige spørsmål knyttet til det forebyggende arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme.*
- *Kurs og opplæring i reglene om taushetsplikt og informasjonsdeling gjøres tilgjengelig for aktørene i førstelinjetjenesten*
- *Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter en forskrift om deling av taushetsbelagt informasjon i det forebyggende arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme etter forvaltningsloven § 13 g.*
 - Merknad: I kommisjonens forslag til forskrift legges det opp til at personsensitiv informasjon kan deles dersom det er «nødvendig» for å forebygge radikalisering og voldelige ekstremisme. Politihøgskolen mener det i denne forbindelse vil være nyttig med noen mer konkrete formuleringer i forskriften om hvordan begrepet «nødvendig» skal tolkes i denne sammenhengen.
- *Det utvikles et felles vurderingsverktøy i arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme i Norge, etter modell fra det danske vurderingsverktøyet, men tilpasset norske forhold og juridiske rammer*
 - Merknad: Forskingen viser at slike vurderingsverktøy egner seg dårlig til å predikere hvem som blir utøvere av voldelige ekstremisme og ikke. Derfor bør de primært benyttes til å identifisere sårbarheter og beskyttelsesfaktorer som grunnlag for å utlede relevante tiltak. Det kan også være hensiktsmessig å legge inn vurderinger knyttet til forventet tiltakseffekt, da slike effekter vi variere betydelige på tvers av tiltak og individer.
- *Justis- og beredskapsdepartementet klargjør hjemmelsgrunnlaget for forebyggende samtaler i politiloven for personer over 18 år og barn som ikke omfattes av politiloven § 13 fjerde ledd. Det bør også utarbeides en veileder for bruk av forebyggende samtaler.*
- *Politiet og PST må arbeide med å tilegne seg bedre kunnskap og kontinuerlig kompetanseheving om utsatte grupper og deres situasjon i et skiftende trusselbilde.*
- *Politiet og PST har ansvar for å etablere faste møtepunkter for dialog og utveksling av informasjon med trusselutsatte grupper.*
- *Det utarbeides en nasjonal handlingsplan mot hatkriminalitet i samarbeid med berørte grupper.*

- *Støttesentrene for kriminalitetsforebygging øker sin kompetanse på hatkriminalitet og gjøres kjent blant trusselutsatte grupper.*

Anbefalinger som Politihøgskolen tar til etterretning

Rapporten til ekstremismekommisjonen inneholder også flere anbefalinger som kan berøre politiet direkte eller indirekte, men som Politihøgskolen per i dag ikke har grunnlag for å mene noe særskilt om. Dermed tas følgende anbefalinger til etterretning:

- *Det opprettes et nasjonalt senter for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*
- *Det etableres regionale samarbeidsfora for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme*
- *Det gjennomføres nødvendige lovendringer på helseområdet for større adgang til å dele taushetsbelagt informasjon i det forebyggende arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.*

Merknad: Selv om Politihøgskolen anerkjenner politiets behov for at helsesektoren deler mer informasjon, innehar ikke Politihøgskolen den nødvendige helsefaglige kompetansen som også må legges til grunn for å kunne vurdere denne anbefalingen. Politihøgskolen mener likevel at det i det minste bør utredes om loven bør endres, herunder om helsepersonell kan gi opplysninger til politiet for å få mer informasjon. Det bør i det minste klargjøres hvor grensene går.

- *Det settes ned et utvalg som skal utrede oppsøkende og forebyggende arbeid på nett for politiet og kommunene*

Anbefalinger som Politihøgskolen mener bør begrunnes bedre

- *Politiets forsterkede innsats for forebygging av hatkriminalitet fortsetter og forankres i føring fra Justis- og beredskapsdepartementet. Lokalt politi må bruke kompetansen til det nasjonale kompetansemiljøet i behandlingen av saker om hatkriminalitet.*

Denne anbefalingen mener Politihøgskolen fremstår som for generell og uforpliktende. Politihøgskolens kunnskap innen dette feltet tilsier at det som fungerer best (uten radikale grep mht lovgivning), er reell prioritering av etterforskning av hatkriminalitet, ikke bare i Oslo, men i hele landet. Dette er imidlertid urealistisk gitt ressurs situasjonen i politiet nå og alt annet som skal prioriteres.

Politihøgskolen stiller seg også grunnleggende skeptisk til politiets forebyggende rolle innenfor hatkriminalitet ut over den forebyggende effekten som følger av effektiv straffeforfølgning. Det at det negative man ønsker å forebygge (straffbare handlinger) tilhører politiets oppgaveportefølje, betyr ikke at politiet er rett etat til å forebygge dette. Vi vet for lite om årsakene til hatkriminalitet, vi vet for lite om hva som kan virke forebyggende – men vi vet at noen av politiets forebyggende verktøy oppleves svært negative og er rettslig sett meget tvilsomme.

Forebygging av hatefulle ytringer er spesielt problematisk fordi det i sin natur er innrettet mot å unngå bestemte ytringer – altså sensur, som er direkte forbudt etter Grunnloven. En effektiv forebyggende innsats mot hatefulle ytringer vil derfor være i strid med Grunnloven.

Det mest nærliggende forebyggende tiltaket politiet har, er forebyggende samtaler av ulikt slag. I tillegg til at effekten av dette tiltaket er høyst usikker, er den rettslige adgangen til det for personer over 18 år også usikker. Derfor er det positivt at kommisjonen anbefaler å avklare dette lovgrunnlaget.

På grunnlag av disse vurderingene mener Politihøgskolen at denne anbefalingen bør begrunnes bedre, og dessuten gjøres mer konkret og gjennomførbar.

Anbefalinger som Politihøgskolen mener bør revideres eller revurderes

- *Myndighetenes veileder om exitarbeid oppdateres i tråd med ny kunnskap, inkludert større grad av involvering av sivilsamfunnet og et større fokus på rollen til politikk, ideologi og religion*

Politihøgskolen støtter kommisjonens forslag om å oppdatere veilederen om exitarbeid, men stiller seg kritisk til anbefalingen om et større fokus på rollen til politikk, ideologi og religion i dette arbeidet. For det første er kunnskapsgrunnlaget om hva slags forhold som fremmer vellykkede exit-programmer fremdeles svært tynt. For det andre peker det tynne kunnskapsgrunnlaget som foreligger, i retning av at man helst bør unngå å legge for mye vekt på politikk, ideologi og religion da det kan ha en kontraproduktiv effekt og i verste fall reversere pågående exit-prosesser. I stedet peker flere studier i retning av større vekting av såkalte beskyttende faktorer, altså ikke-politiske forhold som kan hjelpe et individ vekk fra negativ adferd.

På bakgrunn av dette mener Politihøgskolen at denne anbefalingen bør revideres eller revurderes.

- *Personer som kan radikalisere andre, må prioriteres i det forebyggende og reintegrerende arbeidet.*

Politihøgskolen deler kommisjonens vurdering om at det forebyggende arbeidet også må rettes mot personer som kan radikalisere andre, men som selv ikke utgjør noen trussel som utøver av et angrep. Politihøgskolen er også kjent med at slike «radikalisatorer» allerede inngår i politiets og PSTs forebyggende arbeid. Samtidig kan det se ut som at kommisjonen ikke har vurdert hvem en eventuell prioritering av slike radikalisatorer skal gå på bekostning av. Gitt at politiets og PSTs forebyggende arbeid primært skal rettes mot personer som utgjør en mulig voldstrussel er det ikke nødvendigvis klokt å prioritere radikalisatorer fremfor personer som utgjør en mulig eller sannsynlig trussel.

Videre bør det forebyggende arbeidet også ta hensyn til mulighetsrommet for å faktisk endre adferd hos de personene som den forebyggende innsatsen rettes mot. Et kjennetegn ved de såkalte radikalisatorene er at de gjerne har lengre fartstid innen radikale eller ekstreme miljøer og at de har en dypere og mer fastlåst ideologisk forankring enn personene som de forsøker å radikalisere. Derfor er det også nødvendig å vurdere hvor den forebyggende innsatsen vil kunne ha størst effekt, og da er ikke svaret nødvendigvis hos radikalisatoren.

På bakgrunn av disse innvendingene mener Politihøgskolen at denne anbefalingen bør revideres eller revurderes.

- *Det opprettes et tverrsektorielt studieemne for dem som jobber med forebygging av radikalisering og ekstremisme.*

Politihøgskolen har gjennom resultatavtalen med Politidirektoratet fått i oppdrag å utvikle et studieemne innen forebygging av radikaliserings og voldelige ekstremisme. Emnet er planlagt å gå for første gang i 2025 og vil være åpent for ansatte i politiet som jobber med forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme samt deres samarbeidspartnere i PST, kommunene og kriminalomsorgen. Samtlige temaer som kommisjonen foreslår at et slikt emne bør dekke, er planlagt å skulle inngå i Politihøgskolens emne.

I tillegg er Politihøgskolen kjent med at det ved OsloMet allerede tilbys et studieemne om ekstremisme og radikaliserings på 15 studiepoeng som er åpent for alle med bachelorgrad. Videre har Politihøgskolen en stående samarbeidsavtale med OsloMet og vil på grunnlag av denne sørge for at studieemnet som nå utvikles ved Politihøgskolen utfyller studieemnet som allerede tilbys ved OsloMet på en hensiktsmessig måte.

På bakgrunn av dette mener Politihøgskolen at det vil være nødvendig å opprette et tredje tverrsektorielt studieemne i tillegg til de to som tilbys av Politihøgskolen og OsloMet fra og med 2025, og at denne anbefalingen derfor bør revurderes.

Med hilsen

Nina Skarpenes
ass. rektor

Annette Kathrine Sund
spesialrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Jacob Aasland Ravndal

Vedlegg:
Høring - Høring NOU 2024:3 Felles innsats mot ekstremisme: Bedre vilkår for det forebyggende arbeidet - AID